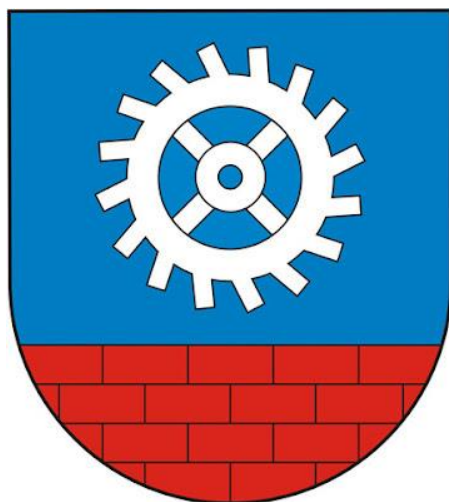

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY FAŁKÓW
NA LATA 2016-2025**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Fałków	3
1.2 Cele Strategii.....	3
1.3 Powiązanie Strategii z innymi dokumentami.....	4
1.4 Horyzont czasowy Strategii	4
1.5 Metodologia.....	5
2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY	5
2.1 Ogólne informacje o gminie.....	5
2.2 Historia Fałkowa i gminy	7
2.3 Społeczeństwo i demografia	10
2.4 Sytuacja gospodarcza	13
2.5 Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne	14
2.6 Obiekty historyczno - kulturowe	20
2.7 Turystyka	22
2.8 Infrastruktura techniczna	23
2.9 Infrastruktura społeczna	26
3. WYNIKI ANKIET	31
4. ANALIZA SWOT	33
5. MISJA GMINY FAŁKÓW.....	36
6. WIZJA GMINY FAŁKÓW	36
7. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE	37
8. FINANSOWANIE STRATEGII	42
9. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ.....	43
10. MONITORING REALIZACJI STRATEGII	44
11. PODSUMOWANIE	44

1. WSTĘP

1.1 Przesłanki opracowania oraz znaczenie Strategii Rozwoju Gminy Fałków

Planowanie i zarządzanie strategiczne rozwoju jednostek terytorialnych jest obecnie nowym zjawiskiem w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej, trójszczeblowego samorządu terytorialnego i demokracji parlamentarnej. Planowanie strategiczne na szczeblu lokalnym nie jest obowiązkiem ustanowionym ustawowo. Jest wyrazem inicjatywnej funkcji władzy samorządowej tego szczebla, wynikającym z troski o jak najlepszą jego przyszłość. Własnymi zadaniami obowiązkowymi ani zlecanymi gminie nie da się zapewnić właściwego, wielostronnie zrównoważonego rozwoju gminy, jeżeli okoliczności zewnętrzne nie sprzyjają temu procesowi.

Strategia Rozwoju Gminy Fałków powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia.

Z uwagi na wieloaspektowość i wielopodmiotowość Strategii do udziału w jej opracowaniu zaproszono przedstawicieli władz, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy w Fałkowie i mieszkańców gminy. Ten swoisty scenariusz przyszłości powstał po to, aby gmina mogła korzystać ze swoich atutów oraz odważnie wykorzystywać pojawiające się szanse. Strategia stanowi z jednej strony diagnozę stanu obecnego, z drugiej zaś jest usystematyzowanym zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb i wynikających z nich kierunków działania. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy jest warunkiem koniecznym z uwagi na to, że gmina zamierza ubiegać się o pozabudżetowe środki pomocowe, krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej. Inną przesłanką opracowania Strategii jest chęć przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego wchodzących w skład gminy miejscowości, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentne realizowanie zaplanowanych działań. Strategia powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego, zaktywizować społeczność lokalną oraz zwiększyć jej poczucie tożsamości z miejscem, które zamieszkują - ich małą ojczyzną.

1.2 Cele Strategii

Nadrzędnym celem niniejszej Strategii jest zapewnienie gminie partnerskiej i konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, Polsce i w Europie przy wykorzystaniu jej mocnych stron oraz szans wynikających z jej geograficznego położenia, potencjału demograficznego, tradycji przemysłowych, walorów środowiskowych, oraz uwarunkowań historycznych i kulturowych.

Strategia powstała w celu stworzenia sprzyjających warunków do korzystnego rozwoju gminy i jej mieszkańców. Jest dokumentem strategicznym, który w znaczący sposób wpływa na tempo oraz kierunki rozwoju gospodarczego gminy. Poprzedzona dogłębną analizą pozwoliła na identyfikację istniejących problemów, a następnie na wybór optymalnej drogi ich rozwiązania. Wyznacza ścieżkę dojścia do celów.

1.3 Powiązanie Strategii z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Fałków została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych, jakich dostarczyły spotkania z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, konsultacje społeczne a także gminne, powiatowe oraz krajowe dokumenty strategiczne. Strategia ta jest wyrazem oczekiwań, potrzeb oraz ambicji mieszkańców Gminy Fałków. Uwzględnia nowe szanse, prawa oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Przedstawiony dokument opracowany został przez pracowników Urzędu Gminy w Fałkowie w oparciu o materiały:

- Ankiety z konsultacji społecznych,
- „Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Fałków na lata 2014-2020”,
- Program Ochrony Środowiska dla gminy Fałków na lata 2014 – 2017,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Fałków,
- Plany Odnowy Miejscowości,

Do opracowania Strategii wykorzystano również informacje pochodzące z następujących źródeł:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Powiatowy Urząd Pracy w Końskich,
- Lokalna Strategia Rozwoju LGD Nad Czarną i Pilicą,

Dokument jest zgodny z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020, Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej, Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój, Strategią Rozwoju Kraju 2020, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategią Rozwoju Turystyki do 2020, Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

1.4 Horyzont czasowy Strategii

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Fałków przewidziana została na najbliższe 10 lat, to jest w okresie od 2016 do 2025 roku.

1.5 Metodologia

Przystępując do budowania Strategii Rozwoju Gminy Fałków, pracownicy Urzędu Gminy w Fałkowie w oparciu o posiadane dokumenty oraz wyniki konsultacji społecznych starali się w możliwie jak największym stopniu poznać otoczenie oraz zrozumieć zachodzące w nim procesy. Szczególny nacisk położono na poznanie problemów, potrzeb oraz oczekiwań mieszkańców gminy Fałków. Proces tworzenia niniejszej Strategii Rozwoju Gminy był złożony i obejmował kilka faz, wśród których wyróżnić można:

- fazę planowania działań polegającą na zapoznaniu się ze wszystkimi aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, regionu, powiatu oraz gminy, w ramach której dokonano analizy korelacji między lokalnymi dokumentami, a dokumentami wyższego szczebla;
- fazę prac przygotowawczych, która obejmowała m.in. czynności związane z diagnozą obecnego stanu gminy oraz wstępną identyfikacją kluczowych problemów, a następnie wyznaczeniem potencjalnych kierunków rozwoju gminy;
- fazę konsultacji społecznych mającej na celu poznanie oraz hierarchizację celów i potrzeb mieszkańców gminy;
- fazę pracy polegającej na przeprowadzeniu analizy SWOT oraz wstępnym wyznaczaniu celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań;
- fazę ostatecznego wyboru celów strategicznych, operacyjnych, kierunków działań oraz ustaleniu listy inwestycji;
- fazę konsultowania i uzgadniania dokumentu strategicznego przed ostatecznym zatwierdzeniem dokumentu przez Radę Gminy;
- fazę zatwierdzenia Strategii Rozwoju Gminy Fałków na lata 2016 - 2025.

2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY

2.1. Ogólne informacje o gminie - położenie

Gmina Fałków leży w północno-zachodniej części województwa świętokrzyskiego, w zachodniej części powiatu koneckiego. Administracyjnie gmina graniczy z gminami: Ruda Maleniecka od wschodu, Radoszyce od południowego-wschodu, Słupia Konecka od południa oraz z gminami województwa łódzkiego od zachodu i południowego-zachodu - Przedbórz, od północy - Żarnów. Powierzchnia gminy wynosi 132,1 km², a w skład gminy wchodzi 19 miejscowości sołeckich.

2.2. Historia gminy i Fałkowa

Najstarsze ślady osadnictwa związane z kulturami epok kamienia są bardzo nieliczne - zaledwie pięć stanowisk na obszarze całej gminy. Są to ubogie znaleziska o trudnej do ustalenia przynależności kulturowej, datowane na paleolit, mezolit lub neolit, wskazujące na luźną penetrację tych terenów.

Tylko dwa stanowiska (ślady osadnictwa) związane są z epoką brązu (Fałków, Cermno Kolonia). Ich chronologia i kultury, których są pozostałościami, z powodu małej ilości materiałów archeologicznych nie zostały ustalone.

Podobnie wygląda sytuacja śladów osadniczych z okresów wczesnego żelaza. Zne są tylko dwa ślady osadnictwa (Fałków, Rudzisko) z okresu lateńskiego o nieokreślonej bliżej przynależności kulturowej. Także okres wpływów rzymskich, który na innych terenach charakteryzuje zazwyczaj duża ilość śladów osadniczych, reprezentowany jest tylko przez jedno stanowisko (Cermno).

Z większą obfitością występują dopiero stanowiska średniowieczne i nowożytnie. Grupują się one wokół obecnych punktów osadniczych - Fałków, Cermno, Wola Szkucka, Studzieniec, Sulborowice i wskazują na intensyfikację działalności osadniczej związanej z tymi rejonami.

Najstarszą historycznie udokumentowaną miejscowością gminy jest Fałków. Pierwsza wzmianka dotycząca Fałkowa pochodzi z początku XIV wieku z roku 1303. W XII i XIII wieku dobra fałkowskie stanowiły własność biskupów krakowskich, potem przeszły w ręce prywatne. W tym czasie okolice Fałkowa porastały lasy obfitujące w zwierzynę, dzięki którym rozwijało się łowiectwo i bartnictwo, a dzięki rzekom rybołówstwo. Znajdowały się też liczne żeremia bobrów. Oprócz łowiectwa zajmowano się również bednarstwem i tkactwem. Wydobywano też rudę żelaza, z której wyrabiano różne przedmioty codziennego użytku, a także broń. W XIV wieku Fałków stanowi już własność Szyrzyków herbu Doliwa Falkowskich. Po Stanisławie Falkowskim Fałków dziedziczy jego pięciu synów: Jakub, Piotr, Świętosław, Dominik i Franciszek. W 1340 roku Fałków staje się miastem, za wstawiennictwem ówczesnych właścicieli dóbr fałkowskich - Jakuba kanclerza sieradzkiego i Piotra prepozyta kościoła p.w. Św. Floriana w Krakowie, późniejszego biskupa, Falkowskich (Szyrzyków) herbu Doliwa, którzy wyjednali u króla Kazimierza Wielkiego zezwolenie na lokację miasta na gruncie ich wsi rodowej. Zostało ono lokowane na prawie magdeburskim.

Miasto otrzymało wówczas przywilej odbywania targów w środy oraz dorocznych jarmarków, na które zjeżdżali do Fałkowa kupcy i rzemieślnicy z Krakowa, Wrocławia, Świdnicy, Sandomierza, Sieradza, Piotrkowa i Radomia. Handlowano żelaznymi przedmiotami codziennego użytku, wyrobami bednarskimi, miodem i tkaninami. Miasto rozwijało się. Z okresu lokacji zachował się układ urbanistyczny z prostokątnym rynkiem i odchodzącymi od niego ulicami, przez który wiódł główny szlak ze wschodu na zachód oraz

kościółem zajmującym jego wschodnią pierzeję. Był to kościół modrzewiowy zbudowany w 1325 roku z fundacji Piotra z Fałkowa. W 1350 roku parafia fałkowska obejmowała obszar 101 km² i liczyła 384 mieszkańców.

W XIV i XV wieku rodzina Falkowskich należała do zamożniejszych rodów ziemi krakowskiej, a jej członkowie piastowali znaczne urzędy. Na początku XV wieku Jan z Fałkowa, zwany Falkowskim, był rektorem Akademii Krakowskiej (wspomniany w kronikach akademii w 1418 roku), a w 1416 roku Piotr Falkowski został sędzią sandomierskim. W 1420 roku na miejscu kościoła modrzewiowego został zbudowany nowy kościół murowany pod wezwaniem Św. Trójcy i Apostołów Mateusza i Macieja.

W 1440 roku Fałków przechodzi w ręce Giżyckich poprzez małżeństwo Wincentego Giżyckiego herbu Gozdawa, marszałka Mazowieckiego, z Dobrochną Szyrzykówną, która w posagu wноси Fałków. Król Zygmunt I potwierdził przywileje nadane miastu wcześniej oraz nadał nowe, znacznie rozszerzające prawa i obowiązki tutejszych mieszczan. W 1577 roku Fałków posiadał pięciu rzemieślników, gorzelnika i szynkarza. W tym okresie został zbudowany, na północny - zachód od miasta, dwór obronny. Data jego powstania nie jest jednoznaczna. Jedne źródła datują go na połowę XVI wieku, inne podają jako datę jego powstania koniec XVI lub początek XVII wieku. W 1662 roku miasto posiadało 140 mieszkańców zamieszkujących w 20 domach.

Mimo dalszych przywilejów nadawanych przez kolejnych monarchów właścicielom miasta, zaczyna ono podupadać. Wyrzebiecie lasów, które stanowiły podstawę bytu jego mieszkańców oraz bardzo słabe gleby nie zapewniające egzystencji, a także nakładanie na mieszczan coraz większych obowiązków sprawiły, że zubożała ludność opuszczała miasto. Upadło też rzemiosło. Samo miasto kilkakrotnie się paliło, co pogłębiało nędzę mieszkańców. Jeden z pożarów 17 kwietnia 1774 roku zniszczył całe miasto. Do dalszego zubożenia przyczyniły się wojny szwedzkie, które spustoszyły miasto i okolicę. Zniszczeniu uległ również zamek.

Na przełomie XVII i XVIII wieku następuje pewne ożywienie gospodarcze. Powodem tego było rozpoczęcie eksploatacji występującej w okolicy, w tym i w rejonie Fałkowa, rudy żelaza. Powstają w okolicach Fałkowa kopalnie rudy żelaza, piece do wyrobu surówki, fryszerki i kuźnie. Taki wielki piec, po którym dziś nie pozostał żaden ślad, powstał w Skórnicach, zaś kuźnie w Starzechowicach i Rudce. W XIX wieku w Fałkowie znajdowała się fabryka Karola Burharda, w której były wytwarzane łyżki i noże.

W 1827 roku w Fałkowie znajduje się 58 domów, które zamieszkiwało 430 mieszkańców.

W Fałkowie znajdował się wielki piec i fryszerki. W 1840 roku wyprodukowano łącznie 792 tony surówki i 462 tony kutego żelaza. Wyroby żelazne, podobnie jak wyroby z fabryki

Burharda, były wywożone do odległych miast cesarstwa rosyjskiego. W tym czasie zostaje założona przez Józefa Jakubowskiego prywatna szkoła dworska. Był też sąd okręgowy.

W czasie powstań narodowych ludność aktywnie włączyła się w pomoc powstańcom, zwłaszcza w czasie powstania styczniowego, kiedy to w okolicy toczyły się walki partyzantów z wojskami rosyjskimi.

W 1864 roku została zniesiona pańszczyzna, a patrymonialna władza dziedzica zastąpiona urzędem wójta wybieranego spośród włościan, którzy otrzymali część ziemi w formie serwitutów. Zgodnie z ukazem carskim w rejonie Fałkowa została utworzona nowa wioska pod nazwą Gieorgiewskoja, funkcjonująca później pod nazwą Giergielówka, a następnie Zygmuntów. Śladem po niej jest nazwa i kilka domów.

W 1869 roku Fałków traci prawa miejskie i staje się wsią, którą był nieformalnie od dłuższego czasu. W latach 80-tych XIX wieku Jakubowscy są nadal jego właścicielami.

Dobra fałkowskie składały się z: trzech folwarków (Fałkowa, Wyszyny Fałkowskiej i Starzechowic), osady Kołoniec oraz wsi Fałków, Wyszyna Fałkowska, Kołoniec, Kołoniec Zawada, Sęp, Franciszków, Zbójno, Julianów, Starzechowice i Ruda Maleniecka. Nadal funkcjonowały zakłady żelazne, wielki piec i fryszerka, w których w 1875 roku wyrabiano 34 329 pudów żelaznego surowca oraz 34 035 pudów kutego żelaza.

W czasie I wojny światowej okolice Fałkowa oraz sama miejscowość znacznie ucierpiały. W pierwszej fazie wojny znalazły się ona w obszarze pozycyjnym frontu rosyjsko - austriacko - niemieckiego. Niektóre wioski (np. Turowice) zostały rozebrane całkowicie, ludność przesiedlona, a materiał z zabudowy wykorzystany na umocnienia frontowe. W czasie ostrzału artyleryjskiego, pod którym znajdował się Fałków, został zniszczony kościół, a ze szkoły, w której w 1915 roku był wojskowy szpital rosyjski, zostały tylko mury. Pamiątką po tej wojnie jest cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich i rosyjskich w Fałkowie.

W okresie międzywojennym na terenie Fałkowa i jego okolicy trwała stagnacja i utrzymywał się niski poziom życia. Wyremontowany został stary budynek szkoły, do której w 1937 roku dobudowano piętro. Wybudowano też kościół. Jego budowa trwała od 1920 do 1938 roku.

Los nie był dla Fałkowa nadal łaskawy. Już 5 września miejscowość została zbombardowana przez samoloty Luftwaffe i prawie doszczętnie spłonęła wraz z całym dobytkiem ludności. W walkach poległo wielu żołnierzy, których mogiła znajduje się na cmentarzu w Czerminie.

W okresie okupacji okolice Fałkowa wraz z całą kielecczyną były terenem intensywnych działań partyzanckich. Największe walki trwały już poza terenem gminy Fałków w rejonie Diablej Góry w gminie Żarnów - zginęli tam partyzanci z gminy Fałków. Znajdują się tam

pomniki poświęcone walkom partyzanckim. Na cmentarzu w Fałkowie jest zbiorowa mogiła poświęcona partyzantom Armii Krajowej.

Od 1945 roku zaczyna się okres odbudowy. Momenty przełomowe to wybudowanie w 1953 roku Państwowego Ośrodka Maszynowego, który zatrudniał 130 osób, a więc dawał wielu ludziom szansę lepszego bytu oraz utworzenie w Fałkowie Urzędu Gminy, która liczyła 13 210 ha i 6 020 osób. Następnie powstała Spółdzielnia Kółek Rolniczych i Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska zatrudniające łącznie 120 osób. Powstał też Ośrodek Zdrowia i Lecznica Weterynaryjna, a w 1979 roku Spółdzielnia Budownictwa Mieszkaniowego. W 1960 roku Fałków liczył 803 mieszkańców.

Historia większości pozostałych miejscowości znajdujących się na terenie gminy sięga co najmniej XV wieku. Fałków mimo statusu miasta i centrum znacznych dóbr nie miał większego znaczenia administracyjnego. Teren obecnej gminy wchodził w XIX wieku w skład kilku gmin. Fałków, Starzechowice, Zbójno, Wola Szkucka, Sęp, Studzieniec i Greszczyn należały do gminy Ruda Maleniecka, Sulborowice do gminy Machory, Czermno, Olszamowice, Płaskowice, Skórnice, Sułków, Szpinek, Pikule, Rudka, Rudzisko, Szreniawa, Turowice i Wąsosz do gminy Czermno.

Z miejscowości wchodzących w skład dóbr fałkowskich na terenie gminy znajdują się obecnie Starzechowice, Zbójno i Sęp, z miejscowości wchodzących w skład dóbr czermnskich jest ich więcej, są to: Skórnice, Olszamowice, Wąsosz, Sułków oraz Pikule, Szpinek, Budy, Rudka i Szreniawa.

2.3. Społeczeństwo i demografia

Gminę Fałków zamieszkuje 4 621 osób (dane UG w Fałkowie na koniec 2014 r.). Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 34,98 osoby/km². Demografię w gminie Fałków przedstawia poniższa tabela

	Jednostka miary	2012	2013	2014
STAN LUDNOŚCI				
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci				
stan na 31 XII				
ogółem	osoba	4716	4634	4621
mężczyźni	osoba	2361	2317	2317
kobiety	osoba	2355	2317	2304
Wskaźnik obciążenia demograficznego				
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	64,1	64,4	66,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	120,6	131,3	132,7

ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	35,0	36,6	37,8
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem				
w wieku przedprodukcyjnym	%	17,7	16,9	17,1
w wieku produkcyjnym	%	60,9	60,8	60,2
w wieku poprodukcyjnym	%	21,4	22,2	22,7
Współczynnik feminizacji				
ogółem	osoba	100	100	99
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki				
ludność na 1 km ²	osoba	36	35	35
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-4,9	-17,5	-2,8
URODZENIA I ZGONY				
Ruch naturalny wg płci				
Urodzenia żywe				
ogółem	-	48	44	41
mężczyźni	-	17	25	19
kobiety	-	31	19	22
Zgony ogółem				
ogółem	-	67	68	55
mężczyźni	-	40	37	25
kobiety	-	27	31	30
Przyrost naturalny				
ogółem	-	-19	-24	-14
mężczyźni	-	-23	-12	-6
kobiety	-	4	-12	-8
Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności				
urodzenia żywe na 1000 ludności	-	10,2	9,4	8,9
zgony na 1000 ludności	-	14,21	14,52	11,93
przyrost naturalny na 1000 ludności	-	-4,0	-5,1	-3,0
MAŁŻEŃSTWA, ROZWODY I SEPARACJE				
Małżeństwa zawarte				
ogółem	-	32	23	22
Małżeństwa na 1000 ludności				
ogółem	-	6,8	4,9	4,8
MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE				
Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów				
zameldowania w ruchu wewnętrznym				
ogółem	osoba	25	31	28
mężczyźni	osoba	10	16	16
kobiety	osoba	15	15	12
zameldowania z zagranicy				
ogółem	osoba	3	1	3
mężczyźni	osoba	2	1	3
kobiety	osoba	1	0	0
wymeldowania w ruchu wewnętrznym				
ogółem	osoba	41	58	46
mężczyźni	osoba	23	30	22
kobiety	osoba	18	28	24
saldo migracji wewnętrznych				
ogółem	osoba	-16	-27	-18
mężczyźni	osoba	-13	-14	-6
kobiety	osoba	-3	-13	-12
saldo migracji zagranicznych				

ogółem	osoba	3	1	3
mężczyźni	osoba	2	1	3
kobiety	osoba	1	0	0
Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku				
zameldowania ogółem				
ogółem	osoba	28	32	31
mężczyźni	osoba	12	17	19
kobiety	osoba	16	15	12
zameldowania z miast				
ogółem	osoba	16	15	9
mężczyźni	osoba	5	7	3
kobiety	osoba	11	8	6
zameldowania ze wsi				
ogółem	osoba	9	16	19
mężczyźni	osoba	5	9	13
kobiety	osoba	4	7	6
zameldowania z zagranicy				
ogółem	osoba	3	1	3
mężczyźni	osoba	2	1	3
kobiety	osoba	1	0	0
wymeldowania ogółem				
ogółem	osoba	41	58	46
mężczyźni	osoba	23	30	22
kobiety	osoba	18	28	24
wymeldowania do miast				
ogółem	osoba	25	41	32
mężczyźni	osoba	15	19	17
kobiety	osoba	10	22	15
wymeldowania na wieś				
ogółem	osoba	16	17	14
mężczyźni	osoba	8	11	5
kobiety	osoba	8	6	9
saldo migracji				
ogółem	osoba	-13	-26	-15
saldo migracji na 1000 osób				
ogółem	osoba	-2,8	-5,6	-3,3
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób				
ogółem	osoba	0,64	0,21	0,65

(dane: GUS)

Od kilku lat w gminie Fałków ma miejsce ujemny przyrost naturalny wraz z ujemnym saldem migracji. Na podstawie opracowanej prognozy demograficznej dla powiatu koneckiego (według danych GUS) do 2020 roku przewidywany jest generalnie spadek jego liczby mieszkańców.

Największe koncentracje zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy mają miejsce w Fałkowie i Czerminie. Zabudowa ta ma charakter przede wszystkim zagrodowy. Zabudowa o charakterze jednorodzinnym występuje w Fałkowie. Niewielkie enklawy zabudowy wielorodzinnej znajdują się w Fałkowie (osiedle SM-Opoczno), Olszamowicach (osiedle PKP) i Skórnicach.

Wg GUS (za rok 2014) odsetek ludności gminy w wieku produkcyjnym wyniósł 60,2% ogółu ludności, a bezrobocie kształtuje się następująco:

	Jednostka miary	2012	2013	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE				
Bezrobotni zarejestrowani wg płci				
ogółem	osoba	337	315	233
mężczyźni	osoba	200	158	128
kobiety	osoba	137	157	105
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci				
ogółem	%	11,7	11,2	8,4
mężczyźni	%	12,3	9,9	8,1
kobiety	%	11,0	12,8	8,7
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD				
Pracujący wg płci				
ogółem	osoba	441	475	456
mężczyźni	osoba	250	258	229
kobiety	osoba	191	217	227
Pracujący na 1000 ludności				
ogółem	osoba	94	103	99

(dane: GUS)

2.4. Sytuacja gospodarcza w gminie

Gmina Fałków pod względem gospodarczym ma charakter leśno-rolniczy. Ze względu na dużą przewagę słabych gleb (V i VI klasa bonitacyjna), funkcją wiodącą gminy jest rolnictwo i leśnictwo. Użytki rolne stanowią 47,6 % powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 46,4 % powierzchni. W gminie średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 4,75 ha, w których działalność rolnicza stanowi przeważnie dodatkowe źródło utrzymania. Na przeważającej części terenu gminy uprawiane są zboża: żyto, pszenżyto, mieszanki zbożowe oraz rośliny okopowe (ziemniaki). Dominującą produkcją rolną jest również bydło mleczne.

Gmina Fałków jest słabo rozwinięta gospodarczo. Podstawowym rynkiem pracy jest rolnictwo. Przeważają zakłady małe, zatrudniające do kilku - kilkunastu pracowników. Największymi zakładami znajdującymi się na omawianym obszarze są:

- Zakład Tworzyw Sztucznych i Wyrobów Różnych" HEKO"
- PPHU „TARTAK" Z.P.Chr. Stanisław Skawiński
- „G.M.B.T. Magnus" Sp. z o.o.

Wg danych GUS w gminie Fałków na koniec 2014 r. w systemie regon zarejestrowano 196 podmiotów gospodarczych, w tym 184 dotyczyło osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Najwięcej jednostek gospodarczych zajmuje się przemysłem i budownictwem – 59 podmiotów oraz działalnością handlową – 55 podmiotów.

Na koniec 2014 roku liczba bezrobotnych mieszkańców gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Końskich wyniosła 233 osoby, zatem bezrobocie sięga 8,4%

	Jednostka miary	2012	2013	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE				
Bezrobotni zarejestrowani wg płci				
ogółem	osoba	337	315	233
mężczyźni	osoba	200	158	128
kobiety	osoba	137	157	105
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci				
ogółem	%	11,7	11,2	8,4
mężczyźni	%	12,3	9,9	8,1
kobiety	%	11,0	12,8	8,7
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD				
Pracujący wg płci				
ogółem	osoba	441	475	456
mężczyźni	osoba	250	258	229
kobiety	osoba	191	217	227
Pracujący na 1000 ludności				
ogółem	osoba	94	103	99

(dane: GUS)

2.5. Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne

Obszar gminy Falków posiada cenne walory przyrodnicze w krajowym i regionalnym układzie przestrzennym oraz pełni ważne funkcje ekologiczne.

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-Polska. Głównym wyróżnikiem krajobrazu ekologicznego są ekosystemy charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Są to węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary gminy stanowią, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej (ECONET-PL), fragment węzła ekologicznego o randze krajowej 18K- Obszar Przedborski oraz lokalny korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym 59K-Czarna Konecka. Oba te obszary są najważniejszymi elementami regionalnego systemu przyrodniczego. Lokalnym korytarzem ekologicznym jest rzeka Barbarka.

Program NATURA 2000. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 ma na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich UE poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Podstawy prawne do jej tworzenia stanowią:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory tzw. „Siedliskowa”, stanowiąca podstawę do wydzielenia Specjalnego Obszaru Ochrony - SOO,

- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „Ptasia” na podstawie której tworzy się Obszar Specjalnej Ochrony - OSO.

Obszary wytypowane do ochrony w ramach systemu Natura 2000 mają na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny na ich obszarze. Ochrona bioróżnorodności w tej sieci będzie realizowana na podstawie planów ochrony, których ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasów itp.

Działając w kierunku wypełnienia zobowiązań nad wypracowaniem i wdrożeniem sieci NATURA 2000 na terenie gminy Fałków wytypowano fragment obszaru: *Dolina Czarnej* - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - Decyzja Wykonawcza Komisji Europejskiej z 07.11.2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny - (Dz. U. UE L 350 z 21.12.2013 r.). Na terenie gminy Fałków zajmuje obszar o powierzchni 132,84 ha (wschodnia i północna części gminy). Obszar obejmuje dolinę Czarnej Koneckiej (Malenieckiej) od źródeł do ujścia, z kilkoma dopływami i z przylegającymi do niej kompleksami łąk i stawów, oraz lasami. Obszar źródłkowy w całości pokryty lasami, z przewagą borów mieszanych i grądów. Tereny w wielu miejscach podmokłe (zarastające śródleśne łąki, torfowiska). Tereny źródłkowe Czarnej zajmują największe na opisywanym obszarze śródleśne torfowiska. W środkowym odcinku dominują bory sosnowe. Łąki i mokradła zajmują niewielkie powierzchnie (niedaleko od koryta) w górnym i znacznie większe w środkowym i dolnym biegu rzeki. Rzeka na przeważającej długości zachowała naturalny charakter koryta i doliny (rzeka wyżynna). Czarna posiada niewiele dopływów. Większość z nich to małe bezimienne ciek. Największe znaczenie mają 4 dopływy: Krasna (ostoja Natura 2000 „Dolina Krasnej”), Czarna Taraska, Plebanka i Barbarka (teren gminy Fałków).

Obszary przyrodnicze prawnie chronione. Południowa część gminy o powierzchni 1 614,7 ha objęta jest ochroną jako **Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu**. Położony jest na terenie otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Tereny te objęte są ochroną ze względu na bogactwo ekosystemów i zróżnicowaną rzeźbę i krajobraz oraz pełni funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar ten ma z założenia pełnić rolę ochronną wobec Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Obszar ten wyróżnia się urozmaiconym krajobrazem z wieloma cennymi stanowiskami występowania chronionych roślin i zwierząt. Obejmuje swym zasięgiem doliny rzek Pilicy oraz Czarnej Włoszczowskiej, a także fragmenty Wzniesień Opoczyńskich i Łopuszańskich. Charakteryzuje się głównie krajobrazem rolniczym i w niewielkim stopniu obejmuje ekosystemy leśne. Teren ten przeznaczony jest do rozwoju wielu form rekreacji. Ze względu na bliskość PPK stanowi on dobre miejsce na usytuowanie bazy noclegowej i turystyki pobytowej.

Na terenie Parku Krajobrazowego i Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajdują się bogate i dobrze wykształcone zbiorowiska szaty roślinnej: torfowiskowe, szuwarowe, wodne, murawy kserotermiczne itp. Występują tutaj liczne stanowiska gatunków chronionych, a także zagrożonych wyginięciem, znajdujących się na czerwonej liście roślin zagrożonych w Polsce. W zakresie fauny występują miejsca lęgowe i ostoje gatunków chronionych, gatunków ginących i zagrożonych wyginięciem, rzadkich i bardzo rzadkich. Między innymi występuje stanowisko lęgowe bociana czarnego i orla bielika – gatunków zagrożonych w skali Europy.

Na terenie gminy Fałków występują **użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 46,9 ha**. Są to bagna i torfowiska zlokalizowane na terenach należących do Lasów Państwowych leśnictwa Fałków (8 obiektów), Płaskowice (6 obiektów), Skórnice (4 obiekty) i Starzechowice (3 obiekty). Są to tereny trudne do prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej, a z drugiej strony bardzo cenne z przyrodniczego punktu widzenia.

Na omawianym terenie jeden zarejestrowany **pomnik przyrody żywej** - 2 dęby szypułkowe (nr rej. 723) w wieku ok. 250 lat, o obwodzie 370 i 380 cm oraz wysokości 35 m. Zlokalizowane na działce nr 594/1 w m. Smyków w okolicach miejscowości Broniewskie.

Do zieleni urządzonej na terenie gminy należą objęte prawną ochroną konserwatorską parki podworskie:

- w Fałkowie o powierzchni 19,2 ha,
- w Skórnicach o powierzchni 2,1 ha,
- w Starzechowicach o powierzchni 1,4 ha.

W wyniku zagospodarowywania przez ludzi nowych, dotychczas otwartych terenów, następuje ich fragmentaryzacja i przerwanie ciągłości istniejących układów, decydujących o zachowaniu równowagi przyrodniczej. Szczególnie dobrze to widać w przypadku budowy nowych ciągów komunikacyjnych, napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia oraz tworzenia obszarów zwartej zabudowy.

W celu ochrony cennych walorów środowiska na terenie gminy proponuje się do objęcia ochroną następujące obiekty:

- tereny źródliskowe i górny odcinek rzeki Struga o powierzchni 65,44 ha jako rezerwat częściowy „Czarna Struga”
- głązy narzutowe zlokalizowane na terenie o powierzchni 4,0 ha po północno-wschodniej stronie wsi Broniewskie jako stanowisko dokumentacyjne
- jako pomniki przyrody: grupę drzew na terenie parku podworskiego w Fałkowie, dęby szypułkowe nad rozlewiskami rzeki Czarnej we wsi Starzechowice, grupę drzew na terenie parku w Starzechowicach, dęby szypułkowe w sąsiedztwie Fałkowa, dąb szypułkowy w m. Leszczyny.

Pod względem fizyczno - geograficznym gmina Fałków leży w obrębie prowincji - Wyżyna Małopolska, makroregionu Wyżyna Przedborska, na granicy dwóch mezoregionów: Wzgórz Opoczyńskich i Wzgórz Łopuszańskich.

Teren gminy jest ukształtowany przez rzeźbę pochodzenia polodowcowego o charakterze silnie zdenudowanym, silnie falistą z niewielkimi wzgórzami o wysokościach względnych około kilkunastu metrów i słabo zaznaczonymi pagórkami wydмовymi.

Krajobraz gminy jest urozmaicony przez niewielkie wierzchołki pagórków moreny czołowej (na południe od Czerdna). W południowej części gminy natrafia się na liczne głązy narzutowe. Na wychodniach skał wapiennych występują niewielkie zbiorowiska kserotermiczne.

Obszar gminy porożcinany jest różnorodnymi formami dolinnymi o największej, najbardziej płaskiej dolinie Czarnej Malenieckiej w północnej części gminy. Doliny rzeczne porożcinane są gęstą siecią rowów melioracyjnych.

Pod względem geologicznym obszar gminy leży na północno - zachodnim mezozoicznym obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich, które otacza ich trzon paleozoiczny. Starsze podłoże przykryte jest osadami czwartorzędowymi. Są to głównie gliny zwałowe, mułki i ły zastoiskowe oraz piaski i żwiry fluwioglacjalne. W wielu miejscach poprzykrywane są one zwietrzelinami, deluwiami oraz piaskami eolicznymi. Doliny rzeczne wypełniają piaski, mady, torfy. Miąższość osadów czwartorzędowych na terenie gminy wynosi od kilku metrów (okolice Czerdna) do kilkudziesięciu metrów w rejonie Turowic (około 40,0 m).

Klimatycznie rejon gminy leży na pograniczu zachodnio- i wschodniomałopolskich regionów klimatycznych. Średnia roczna temperatura wynosi około 7,5°C. Średnie opady atmosferyczne osiągają wartość 600 - 650 mm rocznie. Wiatry przeważają z kierunków zachodnich i południowo - zachodnich.

Tereny leśne na obszarze gminy obejmują 5 516,87 ha, co stanowi około 44,02% jej powierzchni (w tym obszary państwowe to 3 892,92 ha, a prywatne - 1 623,95 ha).

Największe kompleksy leśne występują w północno - zachodniej i północno - wschodniej części gminy. Do najważniejszych gatunków tworzących lasy należą sosny z domieszką drzew liściastych takich jak dęby i brzozy. Siedliska na terenie lasów tworzą bory świeże i mieszane z domieszką olsów i borów bagiennych. W podszycie: leszczyna, trzmielina, kruszyna, jarzębina oraz głąg i dereń. Niektóre okazy sosen w lasach zaliczono do VI - VII klasy z uwagi na wiek ponad 100 lat.

Lasy Państwowe na terenie gminy pozostają w administracji Nadleśnictwa Przedbórz (RDLP w Łodzi). Największe powierzchnie lasów prywatnych występują w sołectwach: Fałków, Budy, Czerdna, Starzechowice i Smyków, natomiast najmniejsze ich powierzchnie to sołectwa Sulborowice i Turowice.

Większość kompleksów leśnych utraciła swój naturalny charakter przez dominację monokultury sosny rosnącej szybciej. W przypadku lasów prywatnych zagrożeniem dla nich jest duże rozdrobnienie tych kompleksów.

Obszar gminy charakteryzuje duże bogactwo fauny. Do gatunków najbardziej pospolitych zwierzęcy należą: sarna, lis, dzik, zając, nornica ruda, kret, ryjówka, borsuk, gronostaj oraz gacki. Z owadów najliczniej reprezentowane są motyle (z chronionym prawnie pazem królowej). Stwierdzono występowanie około 20 gatunków ryb (karp, brzana, szczupak, leszcz, ukleja, kleń). Gady i płazy reprezentują: traszka grzebieniasta, ropucha paskówka, kumak nizinny, rzekotka, jaszczurka zwinka. Grupę ptaków reprezentują: sikorka bogatka, szpak, drozd, grubodziób, rudzik, świstunka leśna, pierwiosnek, potrzuszcz, trznadel, kuropatwa, pliszka.

Na obszarze gminy występuje sześć obwodów łowieckich. Przeważającą część powierzchni gminy zajmuje obwód łowiecki (nr 76) wyłączony, będący ośrodkiem hodowli zwierzęcy. Podstawowe zwierzęta łowne na terenie gminy to: jelen, łoś, sarna, dzik, lis, zając, bażant, kuropatwa oraz dzika kaczka.

Kondycja biotyczna środowiska przyrodniczego gminy ma duży wpływ na ponadlokalne układy przyrodnicze, z którymi utrzymuje więzi.

Zagrożeniem dla systemu powiązań ekologiczno - przyrodniczych są tworzone szlaki komunikacyjne, zabudowania oraz napowietrzne linie energetyczne stanowiące liniowe bariery ekologiczne.

Obszar gminy Fałków znajduje się w dorzeczu rzeki Wisły, w zlewni II-rzędu rzeki Pilicy. Sieć hydrograficzną na terenie gminy tworzą:

- rzeka Czarna Maleniecka, odwadniająca północno - wschodnią część gminy - prawobrzeżny dopływ Pilicy, charakteryzująca się spadkiem rzędu 0,8%,
- rzeka Struga, odwadniająca południowo - zachodnią część gminy, prawobrzeżny dopływ Pilicy,
- rzeka Barbarka, odwadniająca środkową część gminy, lewobrzeżny dopływ Czarnej Malenieckiej.

Rzekom towarzyszy sieć małych bezimiennych cieków, zasilanych wodą z licznych rowów melioracyjnych.

Na terenie gminy większe zbiorniki wód powierzchniowych stanowią stawy rybne, z których największe występują w rejonie wsi Skórnice (powierzchnia 70 ha). Brak jest na terenie gminy zbiorników o charakterze typowo rekreacyjnym, najbardziej predysponowane są do tego tereny położone w dolinie rzeki Strugi - w rejonie wsi Smyków i rzeki Greszczynianki we wsi Zbójno.

Na terenie gminy Fałków nie prowadzi się monitoringu wód powierzchniowych. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych na terenie gminy powodują „dzikie” zrzuty

nieczystości komunalnych z gospodarstw domowych, wprost do gruntu, rzek lub odprowadzane do szamb, skąd wywożone są wprost na pola uprawne i łąki, a najczęściej do rowów melioracyjnych. Zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych są również spływy powierzchniowe z użytków rolnych zawierające pozostałości środków ochrony roślin.

Na terenie gminy Fałków występują surowce okrucowe - piaski ze żwirem i żwiry oraz surowce krzemionkowe - piaskowce. Utwory piaszczyste są dość powszechne, piaski są pochodzenia eolicznego lub wodnolodowcowego i eksploatowane najczęściej nielegalnie na własne potrzeby mieszkańców.

Na terenie gminy położone są 2 udokumentowane złoża kopalin stałych. Są to:

- Złoże STANISŁAWÓW - złoże kruszywa naturalnego (piaski i żwiry) dla potrzeb drogownictwa, obecnie nieeksploatowane, o zasobach 1 086 tys. ton. Powierzchnia wynosi 155 610 m², przy miąższości od 2,0 do 9,4 m, grubość nadkładu wynosi od 0,1 do 2,1 m. Złoże położone jest na terenach leśnych i z tego względu ma ono charakter konfliktowy. Ewentualna eksploatacja położonego w granicach Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, pełniącego charakter otuliny, złoża „Stanisławów” wymaga odpowiedniej zgody.
- Złoże RECZKÓW - piaskowce i piasek z zastosowaniem do budowy i remontów dróg, eksploatowane, zasoby 105,12 tys. ton, eksploatacja prowadzona z ograniczeniami ze względu na ochronę przyrody (las). Teren górniczy „Reczków” został ustanowiony koncesją Starosty Koneckiego z dnia 27 listopada 2000 roku (znak: RO.7511-2/2000).

Na terenie gminy Fałków zlokalizowanych jest ponadto szereg miejsc mogących stanowić miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych - piasków w miejscowościach: Czermino, Olszamowice, Szreniawa, Skórnice, Studzieniec, Zbójno. Na terenie gminy istnieją również potencjalne obszary perspektywicznej eksploatacji żwirów w rejonie Wąsosz (gmina Fałków).

Duże ograniczenia spowodowane wydzieleniem w województwie, a także w gminie obszarów chronionych, tj. obszarów chronionego krajobrazu, sprawiają, że znaczna część zasobów złóż udokumentowanych nie powinna zostać zagospodarowana na cele eksploatacji kopalin. Na obszarach tych powinno się wstrzymać dalsze prace geologiczno - poszukiwawcze w zakresie powszechnie występujących kopalin.

Ogólnie gmina Fałków ma bardzo słabe gleby. Na wyniesieniach występują gleby piaskowe różnych typów genetycznych, głównie bielcowe, w znacznie mniejszym stopniu pseudobielcowe, występują również kompleksy gleb brunatnych, należą do kompleksu 6 żytniego słabego oraz do 7 żytniego bardzo słabego. W obniżeniach występują czarne ziemie i mady oraz gleby torfowe, mułowo - torfowe i murszowo - mineralne, zajmują one znaczne tereny gminy i należą do kompleksu 3z - użytków zielonych, średnich oraz do 9 kompleksu zbożowo - pastewnego słabego.

Struktura bonitacyjna użytków rolnych w gminie Fałków jest następująca: klasa I, II i IIIa nie występuje, klasa IIIb - 0,2% użytków rolnych, klasa IV - 22%, klasa V - 42,4%, klasa VI - 34,1%, klasa VIz - 1,2 %. Grunty klasy I - IVa często występują w formie mniejszych lub większych powierzchni na terenie całej gminy. Najlepsze gleby na terenie gminy ma Kolonia Czermino - 37% powierzchni zajmują gleby klasy IV, Sulborowice i Papiernia - 33,5%, miejscowości Czermino, Budy, Turowice i Płaskowice - powyżej 25% powierzchni gminy. Klasa bonitacyjna IIIb zajmuje 0,6% powierzchni sołectwa Sulborowice - Papiernia.

2.6. Obiekty historyczno – kulturowe

Na całość spuścizny historyczno - kulturowej zlokalizowanej na terenie gminy Fałków składają się:

a) Historyczne układy urbanistyczne:

- miejski układ urbanistyczny w Fałkowie objęty ochroną konserwatorską,
- wiejskie układy urbanistyczne w Czerminie, Olszarnowicach (wielodrożnica) i Starzechowicach (ulicówka).

b) Zespoły architektury i budownictwa:

- Zespół kościoła parafialnego w Fałkowie.

W skład zespołu wchodzi:

- kościół wzniesiony w latach 1920 - 1948 według projektu O. Sosnowskiego na miejscu starszej świątyni. Do cennych elementów wyposażenia należy ołtarz główny rokokowy, z drugiej połowy XVIII wieku z płaskorzeźbą wniebowzięcia Matki Boskiej z Dzieciątkiem, w srebrnej sukience. Do szczególnie cennych przedmiotów przechowywanych w kościele należy późnorenansowy kielich z pierwszego ćwierćwiecza XVII wieku fundacji Maurycego Fryderyka z Jędrzejowa, proboszcza fałkowskiego oraz 3 omaty z fragmentami haftów z XVII i XVIII wieku - obiekt w ewidencji,
- plebania murowana z lat 20-tych XX wieku - obiekt w ewidencji,
- mur okalający cmentarz kościelny; na cmentarzu klasycystyczny nagrobek Jakuba Ścibow Kotkowskiego z 1831 roku.
- Zespół podworski w Fałkowie. Na zespół składają się:
 - dwór obronny - zamek z przełomu XVI i XVII wieku otoczony fosą - obecnie w ruinie,
 - oficyna murowana z pierwszej połowy XIX wieku,
 - czworak murowany z pierwszej połowy XIX wieku, przebudowany,
 - park z XVI wieku, przekomponowany w wieku XIX.

Cały zespół został, za wyjątkiem czworaka, wpisany do rejestru zabytków pod numerem 790 dnia 16 września 1972 roku, czworak w ewidencji WKZ.

- Zespół podworski w Skórnicach. Na zespół składa się:
 - murowany dwór z 1850 roku, remontowany w 1959 roku,
 - murowany spichlerz z około połowy XIX wieku,
 - park z zachowanym układem kompozycyjnym i drzewostanem.
- Cały zespół został wpisany do rejestru zabytków pod numerem 722 dnia 30 maja 1972 roku.
- Zespół zabudowy małomiasteczkowej w Fałkowie.
- c) Pojedyncze obiekty architektury i budownictwa:

Obiekty sakralne:

- kościół parafialny w Cermnie p.w. Nawiedzenia NMP i św. Mikołaja, murowany z 1881 roku,
- kapliczka murowana z połowy XIX wieku w Cermnie,
- figura Matki Boskiej Bolesnej z XVIII wieku w Fałkowie
- krzyże i kapliczki przydrożne w większości o dużej wartości historycznej i
- Kościół i kapliczka w Cermnie znajduje się w ewidencji WKZ.

Budynki mieszkalne:

- Fałków: dom nr 3, drewniany z około 1915 roku, wł. Leszcz,
- Zbójno: dom nr 37, drewniany z początku XX wieku, wł. B. Sobieski, dom nr 38, drewniany z około 1929 roku, wł. E. Kozak.

Wszystkie obiekty w ewidencji WKZ.

Obiekty przemysłowe - młyny: w Rudzisku, Starzechowicach i Smykowie.

- Zespoły zieleni - park podworski w Starzechowicach. Obiekt wpisany do rejestru WKZ pod numerem 366.
 - Cmentarze parafialne - w Fałkowie i Cermnie z nagrobkami sięgającymi połowy XIX wieku.
- d) Miejsca martyrologii - cmentarze wojenne i mogiły:
- cmentarz wojenny w Fałkowie z okresu I wojny światowej, na którym spoczywają żołnierze niemieccy i rosyjscy, w znacznym stopniu zniszczony,
 - zbiorowa mogiła - kwatera partyzantów - żołnierzy Armii Krajowej - na cmentarzu w Fałkowie,
 - zbiorowa mogiła żołnierzy polskich poległych w 1939 roku - na cmentarzu w Cermnie.

e) Stanowiska archeologiczne.

Pozostałością dawnego osadnictwa są stanowiska archeologiczne. Jest ich na terenie gminy 92. Większość z nich jest skupiona w pobliżu dolin rzek i cieków oraz w pobliżu większych miejscowości.

Wszystkie zaewidencjonowane stanowiska archeologiczne podlegają ochronie konserwatorskiej. W miejscach ich usytuowania należy liczyć się z ograniczeniem inwestycji mogących mieć wpływ na naruszenie struktury podziemnych warstw kulturowych.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono ich wykaz i lokalizację. W przypadku lokalizacji obiektów, realizacja których wiązać się będzie z potrzebą naruszenia struktur i warstw ziemnych, istnieje obowiązek uzyskiwania każdorazowo opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o możliwościach i warunkach prowadzenia inwestycji wymagających prac ziemnych.

2.7. Turystyka

Gmina Fałków to obszar atrakcyjny pod względem turystycznym, nie tylko ze względu na walory krajobrazowe i przyrodnicze, ale także na zabytki przeszłości.

W *Krajowej waloryzacji turystycznej* cały obszar gminy Fałków zaliczony został do terenów o dużej przydatności do wypoczynku. Obecnie przebiega tu jeden pieszy szlak turystyczny czerwony Łączna - Diabla Góra. Poza tym występują dobre warunki dla wędrówek narciarskich. Atutem gminy są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, rozwijanej równolegle z agroturystyką i ekoturystyką. Na terenie gminy znajdują się duże kompleksy leśne, jak również przepływająca w północnej części rzeka Czarna. Elementem zagospodarowania turystycznego mogły być też kompleksy stawów rybnych w Skórnicach oraz w pobliżu Fałkowa (pod warunkiem przystosowania ich na cele rekreacyjne). Ponadto w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego* gmina została uznana za obszar o najkorzystniejszych warunkach przestrzennych do rozwoju agroturystyki. W gminie zarejestrowane jest gospodarstwo agroturystyczne - Edukacyjne Gospodarstwo Agroturystyczne „SŁONECZNE STAWY” Obszar gminy zaliczany jest do terenów województwa mało zasobnych w zabytki objęte ewidencją i rejestrem konserwatorskim. Znajdują się tu następujące obiekty nieruchomości wpisane do rejestru zabytków:

m. Czermino

- kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP oraz kaplica przedpogrzebowa obok kościoła,

m. Fałków

- kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy oraz cmentarz kościelny,
- figura Matki Boskiej Bolesnej z XVIII wieku,
- zespół dworski z XVII-XIX wraz z parkiem;

m. Skórnice

- zespół dworski z parkiem:

m. Starzechowice

- kapliczka św. Jana Nepomucena, drewniana, z XVIII w.
- park dworski.

2.8. Infrastruktura techniczna.

Układ drogowy

Powiązania zewnętrzne gminy Fałków zapewnia przede wszystkim droga krajowa nr 42 (dawny nr 749) relacji Namysłów - Kluczbork - Praszka - Rudniki - Działoszyn - Pajęczno - Nowa Brzeźnica - Radomsko - Przedbórz - Ruda Maleniecka - Końskie - Skarżysko Kamienna - Rudnik. Stanowi ona też główną oś komunikacyjną gminy zapewniającą powiązanie pozostałego układu komunikacyjnego. Składają się na niego też drogi powiatowe łączące poszczególne obszary gminy i obsługujące często przyległe tereny oraz drogi gminne.

Drogi powiatowe:

- Nr 0392 T relacji Lipa - Szkucin - Wola Szkucka - Fałków
- Nr 0395 T relacji Ruda Pilczycka - Adelinów - Czarna Smuga - Czermino
- Nr 0476 T relacji Sulborowice - granica woj. świętokrzyskiego - (Reczków)
- Nr 0477 T relacji Fałków - Płaskowice - Dąbrowa - Gliny - Turowice - Sulborowice - granica woj. świętokrzyskiego - (Skórkowice)
- Nr 0478 T relacji Fałków - Płaskowice - Dąbrowa - Gliny - Rudzisko - granica woj. świętokrzyskiego - (Tomaszów)
- Nr 0479 T relacji (Skotniki) - granica woj. świętokrzyskiego - Wąsosz - Czermino
- Nr 0480 T relacji Fałków - Studzieniec - Budy - granica gminy Fałków - (droga powiatowa Nr 30422)
- Nr 0481 T relacji Czermino - Pikule - granica woj. świętokrzyskiego - (Góry Mokre).

Drogi gminne:

- Nr 318001 T relacji Sulborowice - Oddziały
- Nr 318002 T relacji Płaskowice - Bulianów
- Nr 318003 T relacji Zbójno - Koloniec
- Nr 318004 T relacji Zbójno - Greszczyn
- Nr 318005 T relacji Skórnice - Płaskowice
- Nr 318006 T relacji Skórnice - Wąsosz
- Nr 318007 T relacji Wąsosz - Zuzowy
- Nr 318008 T relacji Czermino - Zuzowy
- Nr 318009 T relacji Fałków - Olszamowice
- Nr 318010 T relacji Czermino Kol. - Szpinek
- Nr 318011 T relacji Gustawów – Stanisławów
- Nr 318012 T Fałków, ul.Akacyjowa
- Nr 318013 T Fałków, ul.Modrzewiowa
- Nr 318014 T Fałków, ul.Lipowa
- Nr 318015 T Fałków, ul.Wierzbowa
- Nr 318016 T Fałków, ul.Sadowa

Długość drogi krajowej Nr 42 na terenie gminy wynosi 14 km. Szczególnie niskie parametry techniczne (ostre zakręty i kolizje z istniejącą zabudową) występują we wsi Czermino. Średni dobowy ruch w 2000 roku na tej drodze według opracowania *Generalne pomiary ruchu* wykonanego przez BPBDiM "Transprojekt - Warszawa" w 2001 roku wynosił 1696 poj.sam./dobę, z czego około 70% to ruch samochodów osobowych.

Drogi powiatowe posiadają łączną długość około 50 km.
Drogi gminne - łączna długość około 34 km.

Poza w/w układem dróg na terenie gminy Fałków można jeszcze wyróżnić:

- drogi zakładowe - 1 km
- drogi wewnętrzne/rolnicze - 145 km

Analiza stanu układu drogowego gminy wykazała, że posiada ona dostatecznie gęstą sieć uliczno - drogową, która zabezpiecza jej powiązania wewnętrzne, a także w większości zewnętrzne.

Istotnym mankamentem są natomiast jeszcze słabe parametry techniczne tych dróg pod względem jakościowym, jaki i funkcjonalnym. Ponadto występuje tu również brak jednorodności nawierzchni drogowych na poszczególnych ciągach komunikacyjnych.

Należy podkreślić, że niedostateczne i niestety malejące, relatywnie do potrzeb, środki finansowe na utrzymanie dróg (stanowiące problem ogólnokrajowy), przy notowanym wzrastającym natężeniu ruchu przyczyniają się do pogarszania stanu dróg i ulic na obszarze gminy.

Kolej

Obszar gminy przecina linia kolejowa relacji Zawiercie - Grodzisk Mazowiecki. Jest to linia magistralna (CMK - Centralna Magistrala Kolejowa) posiadająca wysokie parametry techniczne. Przeznaczona szczególnie do przewozów na trasie Śląsk - Warszawa. W rejonie wsi Olszamowice znajduje się stacja obsługi technicznej w/w linii kolejowej.

Z punktu widzenia możliwości poprawy dostępności gminy z zewnątrz linia ta nie stanowi istotnego elementu komunikacyjnego.

Sieć wodociągowa

Stopień zwodociągowania gminy wynosi 100%. Obecnie gmina zaopatrywana jest w wodę poprzez jeden system wodociągowy zasilany z ujęcia wód podziemnych z utworów jurajskich zlokalizowanego we wsi Czermino. Jest to ujęcie o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kategorii „B” w ilości $Q_e = 72 \text{ m}^3/\text{h}$. Woda z ujęcia jest dobrej jakości i podawana jest do sieci bez uzdatnienia. Ujęcie to posiada ustanowioną strefę ochrony bezpośredniej o szerokości 30 m oraz strefę ochrony pośredniej o szerokości 50 m.

W gminie zasoby oraz jakość wód głębinowych, będących źródłem zasilania sieci wodociągowych, pozwalają na całkowite zaspokojenie obecnych potrzeb mieszkańców.

Sieć kanalizacyjna

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi obecnie około 42km a stopień skanalizowania wynosi 60%. Ścieki sanitarne z Fałkowa, Czerмна, Czerмна-Kolonii, Skórnica, Olszarnowic i Woli Szkuckiej odprowadzane są do zlokalizowanej w Fałkowie mechaniczno - biologicznej gminnej oczyszczalni ścieków o przepustowości 2x300 m³/d. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów, będący dopływem rzeki Greszczyńki.

Na nieskanalizowanym obszarze gminy ścieki gromadzone są w osadnikach gnilnych, często nieszczelnych, będących źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych.

Kanalizacja deszczowa wybudowana została dla odwodnienia drogi krajowej nr 42 w miejscowości Czerмна w dwu odcinkach o łącznej długości około 1200 m.

Zasilanie energetyczne

Przez teren gminy przebiegają dwie linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV: relacji GPZ "Myślibórz" (gmina Żarnów) - GPZ "Szreniawa"(gmina Fałków) - GPZ "Oleszno" (gmina Krasocin) oraz z GPZ "Przedbórz" do tejże linii. Wzdłuż linii energetycznych występują strefy ochronne związane z oddziaływaniem pola elektromagnetycznego o szerokości 36 m.

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną odbywa się ze stacji zasilających GPZ 110/15 kV "Szreniawa" i "Myślibórz", a jako źródła rezerwowe funkcjonują GPZ 110/15 kV w Przedborzu, Radoszycach i Końskich. Strefa ochrony akustycznej wokół transformatorów w stacji 110/15 kV „Szreniawa” wynosi 150,0 m.

Zasilanie gminy odbywa się z w/w GPZ-ów poprzez sieć rozdzielczą średniego napięcia 15 kV oraz lokalne stacje transformatorowo - rozdzielcze 15/0,4/0,23 kV i dalej liniami niskiego napięcia energia elektryczna doprowadzana jest do poszczególnych użytkowników.

Napowietrzne linie elektroenergetyczne są odbierane jako ograniczenia lokalizacyjne (poprzez wprowadzanie stref ograniczonego użytkowania).

2.9. Infrastruktura społeczna

Oświata i wychowanie

Oświata to jedna z kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

Na terenie gminy Fałków funkcjonują następujące jednostki stanowiące bazę oświatową:

- Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Fałkowie

- Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Czerminie
- Gimnazjum Nr 1 im. Jana Pawła II w Fałkowie

W szkołach podstawowych na koniec 2014 roku uczyło się 266 dzieci w 16 oddziałach a w Gimnazjum 131 uczniów w 6 oddziałach.

Szkoły podporządkowane samorządowi gminnemu funkcjonują w oparciu o podział terenu gminy na rejony szkolne, co łączy się z organizacją dowozu uczniów z odległych miejscowości. Dane dotyczące szkolnictwa w gminie Fałków przedstawia poniższa tabela.

	Jednostka miary	2013	2014
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE			
Szkoły podstawowe ogółem			
ogółem	ob.	2	2
oddziały w szkołach	-	15,00	16,00
uczniowie	osoba	254	266
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych			
szkoły podstawowe ogółem	-	17	17
EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI			
Szkoły podstawowe i gimnazja dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (bez szkół specjalnych)			
szkoły podstawowe bez specjalnych			
uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	8	6
uczniowie - dziewczęta w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	3	3
uczniowie niepełnosprawni indywidualnie nauczani	osoba	5	4
gimnazja bez specjalnych			
uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	2	2
uczniowie - dziewczęta w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	1	1
uczniowie niepełnosprawni indywidualnie nauczani	osoba	1	1
NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY			
Obowiązkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły			
szkoły podstawowe			
ogółem	osoba	251	266
angielski	osoba	251	266
gimnazja			
ogółem	osoba	268	259
angielski	osoba	134	130
niemiecki	osoba	134	129
Dodatkowo uczący się języka obcego wg typu szkoły			
szkoły podstawowe			
ogółem	osoba	111	122
niemiecki	osoba	111	122
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE			
Gimnazja ogółem			
ogółem	ob.	1	1
oddziały w szkołach	-	6,00	6,00

uczniowie	osoba	135	131
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty			
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych			
ogółem	etat	13,21	12,21
mężczyźni	etat	3,64	3,56
kobiety	etat	9,57	8,65
SKOLARYZACJA			
Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)			
współczynnik skolaryzacji brutto			
szkoły podstawowe	%	101,20	96,20
gimnazja	%	101,50	99,24

(dane: GUS)

Wychowanie przedszkolne na obszarze gminy realizowane jest przez przedszkola zlokalizowane w szkołach i punkt przedszkolny w Gminnej Bibliotece Publicznej w Fałkowie, co przedstawia tabela poniżej.

	Jednostka miary	2013	2014
PRZEDSZKOLA			
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i dzieci wg płci			
ogółem	ob.	2	2
dzieci			
ogółem	osoba	34	78
chłopcy	osoba	21	38
dziewczęta	osoba	13	40
PUNKTY PRZEDSZKOLNE			
punkty przedszkolne bez specjalnych			
ogółem	ob.	3	3
miejsca			
ogółem	msc.	60	70
Dzieci wg wieku			
ogółem	osoba	60	54
3	osoba	0	14
4	osoba	24	40
5	osoba	36	0
DZIECI OBJĘTE WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM			
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym i w wieku przedszkolnym			
dzieci ogółem			
dzieci w wieku 3 - 5 lat	osoba	126	146
dzieci w wieku 3 - 6 lat	osoba	175	165
dzieci w wieku 3 - 4 lat	osoba	87	100
dzieci w wieku 4 - 6 lat	osoba	133	19
dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym			
dzieci w wieku 3 - 5 lat	osoba	65	113
dzieci w wieku 3 - 6 lat	osoba	94	130
dzieci w wieku 3 - 4 lat	osoba	24	67
dzieci w wieku 4 - 6 lat	osoba	94	104
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym			
dzieci w wieku 3 - 5 lat	%	51,6	77,4
dzieci w wieku 3 - 6 lat	%	53,7	78,8
dzieci w wieku 3 - 4 lat	%	27,6	67,0
dzieci w wieku 4 - 6 lat	%	70,7	547,4

Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym - wskaźniki			
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba	516	774
dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	osoba	2,10	2,09
NAUCZYCIELE			
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty			
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych			
ogółem	etat	2,28	3,98
punkt przedszkolny			
ogółem	etat	3,00	3,00

(dane:GUS)

Wychowaniem przedszkolnym na koniec 2014 roku w gminie Fałków objętych było 130 dzieci, w wieku 3-6 lat. Istniejące przedszkola oraz oddziały przedszkolne są niezwykle potrzebne z uwagi na to, że od samego początku przygotowują dzieci do życia. Uczą je samodzielności, otwartości na drugiego człowieka, a także tego, jak współpracować z innymi. Poprzez umiejętnie skomponowaną zabawę przygotowują młodych ludzi do tego, aby w przyszłości mogły sprostać licznym wyzwaniom choćby w postaci wyboru zawodu oraz podjęcia pracy. Rola placówek przedszkolnych w kształtowaniu osobowości młodego człowieka jest bardzo istotna.

Służba zdrowia

W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Gminny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Fałkowie oraz Ośrodek Zdrowia w Czermnie. Ponadto w gminie Fałków znajduje się 1 apteka.

Najbliższy szpital znajduje się w odległych o 25 km Końskich i o 40 km Włoszczowej. To właśnie w placówkach medycznych zlokalizowanych w wymienionych miastach mieszkańcy gminy mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oraz badań. Większą dostępność do usług medycznych umożliwiają prywatne gabinety lekarskie, jednak tylko nieliczni mieszkańcy mogą pozwolić sobie na korzystanie z usług tego typu placówek.

Opieka społeczna

Opieka Społeczna sprawowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania własne i obowiązkowe z zakresu pomocy społecznej oraz zadania zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadania zlecone gminie wiążą się z wypłacaniem zasiłków stałych, wyrównawczych i okresowych, jak również rent socjalnych, zasiłków z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, a także świadczeniem pomocy na rzecz kombatantów.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia im godziwego poziomu życia. Ośrodek prowadzi także działania zmierzające do

usamodzielniania się osób oraz rodzin w celu zwiększenie ich stabilizacji życiowej oraz poziomu integracji ze środowiskiem. Ośrodek zajmuje się przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych oraz egzekwowaniem należności od dłużników alimentacyjnych zgodnie z Ustawą o świadczeniach rodzinnych i Ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą ponadto:

- analizowanie rozpoznanych potrzeb mieszkańców gminy,
- analizowanie uwarunkowań środowiskowych dla celów pomocy społecznej,
- przygotowywanie planów rozwoju wszelkich świadczeń z tytułu pomocy społecznej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej,
- współpraca z gminnymi i poza gminnymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej,
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej.

Sport i rekreacja

W gminie Fałków znajduje się:

- wielofunkcyjna lecz niepełnowymiarowa hala sportowa w Fałkowie
- boisko wielofunkcyjne w Fałkowie, o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę z bieżnią i skocznią w dal
- boisko wielofunkcyjne w Czermnie, o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę nożną, tenisa, koszykówkę i siatkówkę
- 10 placów zabaw zlokalizowanych w największych miejscowościach gminy (Fałków, Czermino, Skórnice, Wąsosz, Olszamowice, Gustawów, Wola Szkucka, Starzechowice, Turowice, Sulborowice,

Kultura i wychowanie

Bardzo ważnym aspektem rozwoju, w szczególności młodzieży, jest odpowiedni i szeroki dostęp do kultury i lokalnego dziedzictwa, co pozwala na pełne kształtowanie świadomości społecznej i patriotyzmu względem „małej ojczyzny”. Baza kulturalna to przede wszystkim wiejskie świetlice środowiskowe. Istotnym kapitałem w tej dziedzinie są także dwie placówki biblioteczne w Fałkowie i Czermnie, posiadające dość obszerny księgozbiór. Martwi natomiast mała liczba czytelników. Niecałe 10% mieszkańców gminy korzysta z ich usług.

W Fałkowie znajduje się Izba Pamięci Regionalnej, zlokalizowana w drewnianym budynku dawnej organistówki, gdzie mieszkali niegdyś organista i kościelny z rodzinami, zawierająca imponującą liczbę eksponatów historii, etnografii, edukacji i wielu dziedzin z danego życia polskiej wsi.

Organizacje społeczne

Na terenie gminy Fałków funkcjonują organizacje społeczne, formalnie istniejącymi organizacjami pozarządowymi a także inne, które nie posiadają osobowości prawnej.

Organizacje działające na terenie gminy to:

- Lokalna Grupa Działania „Nad Czarną i Pilicą”
- Lokalna Grupa Rybacka „Między Nidą a Pilicą”
- Klub Sportowy GLKS Fałków
- Zespołu Ludowego „Fałkowianka”
- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Wola Szkucka
- Ochotnicza Straż Pożarna w Fałkowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czermnie

W szkołach wspierane są różnego rodzaju ruchy młodzieżowe o zasięgu krajowym, takie jak harcerstwo, wolontariat, wspólnoty religijne, które w znacznym stopniu ułatwiają aktywizowanie młodych fałkowsian. Grupy takie chętnie zaangażują się w organizację imprez dla szerszych kręgów, jak np. coroczne Dni Gminy Fałków

3. WYNIKI ANKIET

W badaniu ankietowym możliwość udziału mieli wszyscy mieszkańcy Gminy Falków. Ankiety zostały rozdane Radnym i sołtysom gminy Falków jak również zostały opublikowane na stronie internetowej gminy pod adresem:

<http://www.falkow.asi.pl/pls/falkow/komunikaty?ids=2&idk=416&pageid=1120>.

W ankietyzacji wzięło udział 57 osób, której wynik przedstawiono poniżej:

1. Jak ocenia Pani/Pan warunki życia w Gminie ?

(Ankietowani skalą ocen od 1 do 5 oceniali warunki życia, gdzie 5=b. dobre, 4=dobre, 3=przeciętne, 2=złe, 1=b. złe)

Pytanie / Ocena	Średnia ważona ocen
lokalny rynek pracy	2,51
opieka społeczna	2,88
opieka zdrowotna	2,63
bezpieczeństwo mieszkańców	3,54
edukacja przedszkolna	3,91
szkolnictwo podstawowe	4,05
szkolnictwo gimnazjalne	3,98
dostępność do kultury i rozrywki	2,61
dostępność do sportu i rekreacji	3,19
stan dróg	3,32
stan środowiska naturalnego	3,30
dostęp do internetu	3,28
placówki usługowe	2,96

Dobre warunki życia w Gminie, ankietowani ocenili jedynie w sferze edukacji (szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i wychowanie przedszkolne). Pozostałe warunki życia ocenili jako przeciętne, lub złe (rynek pracy, dostępność do kultury i rozrywki czy opieka zdrowotna)

2. Które zdaniem Pani/Pana działania powinny być realizowane w pierwszej kolejności

(Ankietowani wskazywali kolejność działań)

Działanie	Kolejność (średnia)
Remonty i budowa dróg	1
Nakłady inwestycyjne na rozwój szkół	4
Budowa infrastruktury przy drogach /parkingi, chodniki, oświetlenie, zatoki itp./	2
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i poszukiwanie inwestorów zewnętrznych	3
Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych	11

Nakłady na inwestycje sprzyjające rozwojowi turystyki	5
Budowa i modernizacja budynków służby zdrowia	9
Zwiększenie oferty edukacyjnej szkół	8
Zwiększanie estetyki gminy	6
Współpraca z miastami partnerskimi	13
Wspieranie działań artystycznych, kulturalnych i promocja gminy	7
Rozszerzenie oferty opieki przedszkolnej	14
Dostęp do internetu	12
Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych	10

Jako najpilniejsze działania ankietowani wskazali budowę dróg i infrastrukturę towarzyszącą oraz wspieranie przedsiębiorców i poszukiwanie nowych inwestorów. Najmniej istotne według ankietowanych to współpraca z miastami partnerskimi, dostęp do internetu oraz rozszerzenie opieki przedszkolnej, co może świadczyć o zaspokojeniu mieszkańców w tym zakresie.

Ankietowani w punkcie tym wskazywali także inne działania, które nie wymieniono w ankiecie a ich zdaniem powinny być realizowane. Najczęściej pojawiały się propozycje:

- zalesianie nieużytków rolnych
- rewitalizacja zdegradowanych terenów i budynków
- remont budynków świetlic wiejskich i remiz OSP

3. Proszę zaznaczyć pięć z niżej wymienionych obszarów, które zdaniem Pani/Pana są największym problemem Gminy?

(Ankietowani wskazywali 5 najważniejszych ich zdaniem problemów)

Obszar problemowy	Ilość osób wskazujących problem
Zanieczyszczone środowisko	21
Słabo rozwinięta sieć przedszkoli	14
Patologie społeczne	31
Przestępczość	14
Brak miejsc pracy	51
Słaby dostęp do opieki społecznej	21
Słaby dostęp do opieki zdrowotnej	43
Niski poziom oferty edukacyjnej szkół	15
Słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno - wypoczynkowa	29
Zły stan dróg	29
Dostęp do internetu	20

Spośród 57 ankietowanych osób aż 51 osób wskazało brak miejsc pracy jako jeden z najważniejszych problemów w gminie. Dużym problemem jest także opieka zdrowotna i pojawiające się patologie społeczne. Najmniejszym lecz pojawiającym się problemem jest poziom edukacji szkolnej, przestępczość i sieć przedszkoli.

4. Jakie problemy społeczne zdaniem Pani/Pana należy rozwiązać w pierwszej kolejności.

(Ankietowani wskazywali kolejność rozwiązywania problemów)

Problem społeczny	Ilość osób wskazujących problem
Przestępczość	11
Bezrobocie	54
Bieda	43
Przemoc w rodzinie	23
Narkomania	13
Niedobór organizacji pomagających w znalezieniu pracy	43
Mała aktywność środowisk lokalnych	36
Brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, internet)	24
Emigracja młodych i dobrze wykształconych osób	37

Najpilniejszym do rozwiązania problemem w gminie jest bieda, brak organizacji pośredniczących w znalezieniu pracy i bezrobocie (wskazało go 54 osób z 57 ankietowanych).

Najmniej pilnym do rozwiązania problemem według ankietowanych jest przestępczość (wskazało go 11 osób) i narkomania (13 osób).

5. Jakie kierunki rozwoju z wymienionych poniżej są według Pani/ Pana najważniejsze

(Ankietowani wskazywali kolejność)

Kierunek rozwoju	Kolejność (średnia)
Wsparcie podejmowania przez mieszkańców wsi działalności pozarolniczej (zakładanie firm, agroturystyka)	3
Promocja zatrudnienia poza rolnictwem oraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.	2
Wsparcie firm działających lokalnie w celu organizowania nowych miejsc pracy	1
Wsparcie samozatrudnienia w usługach na rzecz ludności wiejskiej i turystów.	4
Działania wspierające jakość edukacji na wsiach, poprawę dostępności do usług społecznych i kulturalnych.	4
Wpływanie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.	6
Budowanie wizerunku wsi oraz promocja atrakcyjności obszarów wiejskich.	5

Najważniejszym kierunkiem rozwoju Gminy Fałków według ankietowanych jest wsparcie firm. promocja zatrudnienia oraz wsparcie przy podejmowaniu działalności pozarolniczej. Najmniej istotnym natomiast, to wpływ na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest metodą stosowaną w opracowaniach strategii rozwoju jednostek terytorialnych, w tym: regionów, województw, miast i gmin. Pozwala na przeanalizowanie

atutów i słabości danej jednostki terytorialnej, w tym przypadku gminy Falków. W szczególności identyfikuje mocne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), opportunities (szanse), threats (zagrożenia). W uproszczeniu pojęciowym SWOT można traktować jako identyfikację problemów i potencjałów rozwojowych gminy oraz wyodrębnienie spośród nich tych, które mają lub mogą mieć znaczenie zagrożeń (problemy) i szans (potencjały).

Analiza uwarunkowań rozwojowych SWOT, mająca postać analizy silnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń, została opracowana na podstawie: zdiagnozowanej w pierwszej części Strategii sytuacji społeczno – gospodarczej gminy, przeprowadzonych konsultacji społecznych i wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców.

W wyniku konsensusu społecznego powstała poniższa tabela określająca silne i słabe strony Gminy oraz sprecyzowano szanse i zagrożenia rozwojowe.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Lokalizacja przy drodze krajowej nr 42 - Dobrze rozwinięta sieć dróg - Przebieg Centralnej Magistrali Kolejowej - Wysoki poziom zwodociągowania gminy - Nowoczesna oczyszczalnia ścieków - Rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej - Dostęp do telefonii stacjonarnej i komórkowej - Rozwój budownictwa indywidualnego - Dobry stan budynków i wyposażenia szkół - Duża liczba placów zabaw - Duża ilość budynków publicznych, remiz OSP, świetlic wiejskich - Prorozwojowa polityka gminy - Organizowane cotygodniowe targi - Działające Stowarzyszenia LGD i LGR - Tereny o możliwościach inwestycyjnych - Duży kompleks leśny oraz możliwość jego turystycznego wykorzystania - Tradycje i duże doświadczenie w produkcji rolnej - Duża ilość stawów rybnych - Duże zasoby siły roboczej - Możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego - Występowanie surowców mineralnych - Dobrze zachowane środowisko przyrodnicze - Ograniczona liczba uciążliwych zakładów przemysłowych - Zasoby czystej wody - Niski stopień zanieczyszczenia środowiska - Występowanie obszarów chronionych	- Zły stan techniczny dróg - Brak ścieżek rowerowych i chodników - Brak pełnego skanalizowania terenu gminy - Mały budżet gminy na inwestycje w infrastrukturę - Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna - Położenie w północno zachodniej, peryferyjnej części województwa - Zniszczone i zdegradowane budynki publiczne, niewykorzystane remizy OSP, świetlice wiejskie itp. - Zdegradowany teren targowiska, - Zdegradowane tereny po Kółku Rolniczym, - Zniszczony i zdegradowany teren boiska GLKS, - Zniszczony i zdegradowany teren przemysłowy POM - Niski poziom specjalizacji produkcji rolnej - Małe gospodarstwa rolne - Słabe klasy gleb - Ograniczony rynek zbytu na surowce rolne - Brak zakładów przetwórczych surowców rolnych - Niski wskaźnik przedsiębiorczości - Małe zróżnicowanie prowadzonej na terenie gminy działalności gospodarczej - Słaby rozwój agroturystyki - Nie oznakowane szlaki turystyczne - Negatywne skutki przebiegającej drogi krajowej - Brak wodnych zbiorników retencyjnych i

- Piękne i atrakcyjne krajobrazy - Dostępność do ośrodków służby zdrowia - Zmniejszający się poziom bezrobocia - Wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego - Folklor i lokalne tradycje	- rekreacyjnych - Ujemny przyrost naturalny - Niski poziom integracji społecznej - Wysoka stopa bezrobocia - Duży udział młodych ludzi w strukturze bezrobotnych - Migracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy - Zła sytuacja dochodowa mieszkańców (niskie dochody) - Słabo rozwinięta oferta spędzania wolnego czasu - Występowanie patologii społecznych - Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej - Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową - Wzrost zapotrzebowania na usługi okołoturystyczne - Rosnący popyt na dobra i usługi - Możliwość wykorzystania wsparcia finansowego UE - Wyższy poziom specjalizacji rolniczej - Rosnący popyt na zdrową żywność - Możliwość skorzystania z doradztwa rolniczego i gospodarczego - Dostęp do tanich i preferencyjnych kredytów gospodarczych i rolniczych - Możliwość tworzenia grup producenckich - Pojawianie się nowych technologii - Możliwość wypromowania produktu lokalnego - Możliwość pozyskania inwestorów zewnętrznych - Korzystne położenie przy drogach krajowych i CMK - Uzbrojenie w media nowych terenów inwestycyjnych - Rewitalizacja zdegradowanych budynków i terenów - Wzrastająca świadomość ekologiczna społeczeństwa - Promocja i realizacja OZE - Dostępność zewnętrznych środków pomocowych na doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich oraz przystosowanie ich do aktualnych wymogów rynku pracy	- Wysokie koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej - Ograniczona wiedza na temat zewnętrznych środków pomocowych - Skomplikowana procedura ubiegania się i rozliczania środków pomocowych z UE - Duża konkurencja w aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe - Ograniczenie tempa rozwoju gospodarczego - Niestabilna i skomplikowana polityka podatkowa - Brak efektywnej polityki państwa wspierającej sektor małych i średnich przedsiębiorstw - Wysokie koszty i ryzyko podejmowania działalności gospodarczej - Wysokie koszty stworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy - Wysokie wymagania jakościowe narzucane przez unijne dyrektywy - Niestabilna polityka rolna - Wahające się ceny produktów rolnych - Kryzys gospodarczy - Zmienność prawa - Zagrożenie klęskami żywiołowymi - Wzrost poziomowi zanieczyszczenia środowiska - Ograniczenia wynikające z uregulowań dotyczących obszarów chronionych

5. MISJA GMINY FAŁKÓW – CEL GŁÓWNY

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel Gminy, jej „sens życia”. Jest wyrazem dążeń i oczekiwań w stosunku do Gminy, dla której została sformułowana.

Misja Gminy Fałków:

Gmina Fałków
terenem dynamicznego rozwoju przedsiębiorczości, turystyki, rolnictwa
oraz dobrze wykształconego, aktywnego i otwartego społeczeństwa

Wypracowana misja rozwoju, pokazuje pozytywny obraz Gminy Fałków w perspektywie 10 lat. Przeprowadzone analizy i potrzeby mieszkańców, pozwalają na określenie głównych celów strategii. Cele te będą wyznacznikiem kierunku wszystkich działań objętych strategią. Misja wyraźnie określa charakter Gminy i wskazuje jej atuty. Z misji bezpośrednio wynikają obszary, które powinny być rozwijane. Obszary rozwojowe Gminy Fałków wzajemnie się uzupełniają.

W dalszej części strategii przedstawiono priorytety, cele i kierunki działania dla obszarów życia społeczno – gospodarczego, które zostały uznane za najistotniejsze w rozwoju Gminy (gospodarka, ochrona środowiska, edukacja, społeczność, turystyka, kultura, sport i rekreacja).

6. WIZJA

Poprzez wizję rozwoju rozumie się zwykle zakładany, pożądany stan docelowy. Wizja jest pewnym wzorcem, do którego Gmina ma się upodobnić, jest zadaniem, które należy zrealizować. Wizja to również określenie, na czym ma polegać sukces realizacji misji Gminy.

Gmina Fałków w perspektywie strategicznej to gmina:

- ludzi aktywnych, otwartych na wiedzę i nowe umiejętności,
- będąca obszarem atrakcyjnym dla turystów z rozwiniętą bazą turystyczną, rekreacyjną, noclegową, gastronomiczną i sanitarną,
- będąca obszarem rozwoju przemysłu i usług opartych o nowoczesne i ekologiczne technologie,
- z dobrze rozwiniętą nowoczesną infrastrukturą,
- będąca miejscem ciekawych imprez kulturalno – rozrywkowych, sportowych i rekreacyjnych,
- z ciekawą ofertą edukacyjną dla mieszkańców
- z wielofunkcyjną gospodarką rolną i leśną,
- promującą gospodarkę niskoemisyjną oraz OZE

7. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE

Priorytety wyszczególnione w strategii wynikają z przyjętej wizji rozwoju Gminy i zdefiniowanych wyzwań rozwojowych. Wyodrębniono cztery obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

PRIORYTET I. INFRASTRUKTURA, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I OCHRONA ŚRODOWISKA;

PRIORYTET II. DZIEDZICTWO KULTUROWE I OFERTA CZASU WOLNEGO;

PRIORYTET III. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY;

PRIORYTET IV. GOSPODARKA LOKALNA;

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny z którego wynikają cele operacyjne/kierunki działań.

PRIORYTET I.

INFRASTRUKTURA, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny:

Nowoczesna infrastruktura, wysoka dostępność komunikacyjna i bezpieczeństwo ekologiczne

Cel operacyjny I.1 Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy

I.1.1. Stworzenie gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

I.1.2. Kontynuacja działań w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjno-wodociągowej

I.1.3. Modernizacja kotłowni w budynkach użyteczności publicznej na proekologiczne, w tym wykorzystujące OZE

I.1.4. Rozwój programu dotacji do inwestycji solarnych w budynkach użyteczności publicznej i indywidualnych osób fizycznych

I.1.5. Opracowanie i wdrożenie projektów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców

I.1.6. Kontynuacja działań na rzecz usuwania i utylizacji azbestu

I.1.7. Racjonalna gospodarka osadami ściekowymi w oczyszczalni

I.1.8. Ochrona zasobów naturalnych Gminy

I.1.9. Rewitalizacja zniszczonych i zdegradowanych terenów i budynków na terenie gminy

Cel operacyjny I.2 Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna

- I.2.1. Remont dróg gminnych, lokalnych i wewnętrznych
- I.2.2. Rozbudowa istniejącej sieci i budowa nowych dróg zapewniających dostępność komunikacyjną do nowych stref aktywności gospodarczej oraz terenów mieszkaniowych
- I.2.3. Remont dróg powiatowych i krajowych przebiegających przez teren gminy
- I.2.4. Rozbudowa ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych stanowiących istotne połączenia z gminami sąsiednimi
- I.2.5. Rozbudowa i modernizacja na energooszczędne oświetlenia przy drogach
- I.2.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na drogach
- I.2.7. Modernizacja i budowa przystanków autobusowych

Cel operacyjny I.3 Nowoczesna infrastruktura

- I.3.1. Remont i doposażenie w sprzęt medyczny budynków służby zdrowia
- I.3.2. Budowa infrastruktury aktywnego wypoczynku (siłownie zewnętrzne, ścieżki, itp)
- I.3.3. Remont niewykorzystanych budynków (remiz OSP, świetlic wiejskich) i przekształcenie ich w lokalne placówki kultury
- I.3.4. Budowa sieci i udostępnienie internetu szerokopasmowego
- I.3.5. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- I.3.6. Budowa ścieżek rowerowych, miejsc postojowych, sieci szlaków turystycznych i miejsc edukacyjnych
- I.3.7. Rewitalizacja terenów zdegradowanych z zastosowaniem nowoczesnej infrastruktury

PRIORYTET II

DZIEDZICTWO KULTUROWE I OFERTA CZASU WOLNEGO

Cel strategiczny: Rozwój oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy

Cel operacyjny II.1 Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej

- II.1.1. Rozwój wielosezonowych szlaków turystyczno-rekreacyjnych
- II.1.2. Tworzenie warunków dla rozwoju infrastruktury turystycznej oraz wypoczynkowej
- II.1.3. Tworzenie spójnej oferty turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-rekreacyjne gminy
- II.1.4. Rozwój oferty dedykowanej całym rodzinom
- II.1.5. Stworzenie spójnego systemu informacji turystycznej we współpracy z innymi samorządami

- II.1.6. Skuteczna promocja oferty turystycznej Gminy
- II.1.7. Promocja walorów przyrodniczych i atrakcji turystycznych
- II.1.8. Promocja agroturystyki i produktów lokalnych
- II.1.9. Organizacja imprez promujących dorobek kulturalny, lokalnych artystów, zespołów

Cel operacyjny II.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy

- II.2.1. Renowacja zabytków i przeciwdziałanie procesowi ich degradacji
- II.2.2. Utrzymanie i promocja wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej

PRIORYTET III

KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel strategiczny: Oferowanie wysokiej jakości usług publicznych i wzmacnianie kapitału społecznego

Cel operacyjny III.1 Doskonalenie jakości usług przedszkolnych i edukacyjnych

- III.1.1. Doposażenie bazy oświatowej i infrastruktury edukacyjnej
- III.1.2. Wzbogacenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej
- III.1.3. Realizacja nowoczesnych programów edukacyjnych i poszerzanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży
- III.1.4. Realizacja programów odkrywania i wspierania talentów wśród dzieci i młodzieży
- III.1.5. Poszerzanie i udostępnianie edukacji pozaformalnej dla mieszkańców gminy
- III.1.6. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli poprzez kursy, szkolenia w tym e-learningowe
- III.1.7. Rozwój usług przedszkolnych

Cel operacyjny III.2 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej

- III.2.1. Optymalne wykorzystywanie infrastruktury sportowej oraz upowszechnianie aktywności fizycznej mieszkańców
- III.2.2. Doposażenie infrastruktury instytucji kultury oraz upowszechnianie aktywności kulturalnej wśród mieszkańców
- III.2.3. Tworzenie warunków rozwoju dla organizacji, podmiotów i osób prowadzących działalność w zakresie kultury i sportu w wymiarze profesjonalnym
- III.2.4. Pielęgnowanie bogactwa kulturowego oraz tożsamości lokalnej i regionalnej
- III.2.5. Organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych
- III.2.6. Stworzenie oferty aktywnego spędzania czasu dla mieszkańców gminy

Cel operacyjny III.3 Skuteczny i efektywny system usług publicznych

III.3.1. Rozwój usług administracyjnych świadczonych za pomocą narzędzi informatycznych (e-administracja)

III.3.2. Wdrażanie instrumentów nowoczesnego zarządzania publicznego

III.3.3. Kształtowanie polityki przestrzennej z uwzględnieniem obszarów do zagospodarowania mieszkaniowego (wielo- i jednorodzinne) oraz obszarów cennych przyrodniczo

Cel operacyjny III.4 Wzmacnianie sektora pozarządowego i inicjatyw obywatelskich

III.4.1. Wspieranie organizacji pozarządowych

III.4.2. Przeciwdziałanie rozwarstwieniu społecznemu poprzez promocję i rozwój aktywności obywatelskiej mieszkańców

III.4.3. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego w Gminie

III.4.4. Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw obywatelskich i organizacji społecznych

Cel operacyjny III.5 Integrująca polityka społeczna

III.5.1. Organizacja rodzinnych imprez -rozwój polityki prorodzinnej

III.5.2. Rozwój oferty dla osób starszych

III.5.3. Integracja działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny III.6 Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego

III.6.1. Podejmowanie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców

III.6.2. Kształtowanie i promocja postaw właściwych w odniesieniu do zagrożeń

III.6.3. Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym wśród dzieci i młodzieży

III.6.4. Zwiększenie wyposażenia sprzętowego służb ratowniczych

PRIORYTET IV GOSPODARKA LOKALNA

Cel strategiczny: Doskonalenie oferty gospodarczej i inwestycyjnej Gminy

Cel operacyjny IV.1 Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka

IV.1.1. Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych i tworzenie stref aktywności gospodarczej

IV.1.2. Wsparcie instytucjonalne dla inwestorów

IV.1.3. Wspieranie działań zwiększających dostępność szybkiego Internetu dla mieszkańców i przedsiębiorców

IV.1.4. Skuteczna promocja terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny IV.2 Rozwój przedsiębiorczości lokalnej

IV.2.1. Remont zniszczonego terenu targowiska

IV.2.2. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie realizacji działań doradczych i informacyjnych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnej

IV.2.3. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży

IV.2.4. Współpraca w zakresie rozwoju oferty usług dotyczących podnoszenia oraz zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia

Cel operacyjny IV.3 Rozwój kapitału intelektualnego

IV.3.1. Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego i nieformalnego – organizacja szkoleń

IV.3.2. Wspieranie uzdolnionych osób przez system stypendiów i nagród

8. FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Strategii są środki pochodzące z budżetu gminy Fałków. Jednakże z uwagi na ambitnie wytyczone cele oraz możliwość pozyskania środków z innych źródeł gmina Fałków powinna ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z zewnętrznych środków finansowych.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa
- z programów pomocowych Unii Europejskiej
- z programów Rządu RP
- z Fundacji Zagranicznych
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych
- z polskich fundacji i organizacji
- z rządowych programów wspierających integrację europejską
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych
- z wkładu prywatnego
- z innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (część oświatowa)
- dochody własne, do których zalicza się:
 - podatki i opłaty lokalne,
 - udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
 - dochody z majątku gminy,
 - odsetki od środków na rachunkach bankowych,
 - pozostałe dochody

Władze gminy będą ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, ponadto będą wspierać przedsiębiorców aplikujących o środki pomocowe na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej.

Gmina świadoma jest roli, jaką odegrają pozyskane fundusze w jej rozwój społeczno-gospodarczy. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Gmina liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych.

Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyspieszy zarówno społeczny, jak i gospodarczy rozwój Gminy Fałków.

9. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

Aby Strategia Rozwoju Gminy Fałków osiągnęła zakładane efekty władze Gminy oraz wszystkie osoby, którym bliski jest los oraz które uczestniczyły w procesie jej tworzenia, powinni:

- aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów strategicznych
- czuwać nad tym, aby założenia Strategii były sukcesywnie wdrażane,
- na bieżąco monitorować postępy w jej wdrażaniu,
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- wyszukiwać nowatorskie rozwiązania w otoczeniu,
- wychwytywać w otoczeniu pojawiające się szanse na rozwój gminy,
- identyfikować oraz ograniczać zagrożenia i przeszkody, które mogłyby opóźnić rozwój gminy,
- pobudzać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,
- aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Efekty Strategii Rozwoju Gminy Fałków w dużym stopniu uzależnione są stopnia zaangażowania w jej realizację władz Gminy, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz wszystkich mieszkańców, którzy rozumieją potrzebę nieustannego

rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a także troszczyć się o jej zrównoważony rozwój oraz konkurencyjną pozycję w powiecie, regionie oraz Polsce.

10. MONITORING REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Fałków opracowana została z szerokim udziałem społeczeństwa. Dokument ten nie jest jednak zamknięty z uwagi na to, że w trakcie realizacji może podlegać okresowej ocenie, z której wyciągnięte wnioski będą w nim uwzględniane.

Aby Strategia przyniosła zaplanowane efekty musi być systematycznie monitorowana. Systematyczna kontrola umożliwi bowiem wczesne wykrycie ewentualnych nieprawidłowości występujących przy realizacji założonych celów. Dzięki systematycznie przeprowadzanej kontroli będzie możliwe także określenie stopnia wdrożenia Strategii, a więc stopnia realizacji zaplanowanych działań.

Realizacja Strategii należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do Wójta Gminy, ponieważ to właśnie on kierując bieżącą działalnością gminy ma największy wpływ na opracowanie Strategii, następnie na jej wdrażanie, a w końcu na ocenę jej realizacji. Wójt gminy jest kluczową postacią w procesie monitoringu. Do jego głównych zadań będzie należał m.in. bezpośredni nadzór nad wdrażaniem Strategii.

11. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy Fałków powstała z potrzeby weryfikacji i aktualizacji zapisów dokumentu opracowanego w 1999 r. Aktualizacja zapisów była wymogiem zaistnienia nowej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy, powiatu, regionu świętokrzyskiego oraz Polski. Niniejszy dokument pozostaje w ścisłej korelacji z kluczowymi opracowaniami lokalnymi, regionalnymi oraz dokumentami na poziomie Wspólnoty. Zaktualizowany dokument będzie ułatwiał władzom gminy rozwiązywanie problemów oraz formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które mają na celu przyspieszenie restrukturyzacji oraz modernizację gospodarki jak również zwiększenie spójności ekonomicznej oraz społecznej państw Wspólnoty. Strategia w pozytywny sposób wpłynie także na sposób postrzegania Gminy przez jej mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów.